Lista lektur obowiązkowych

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Dziady* część II, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie, Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis, Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty), *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Antoine de Saint-Exupéry
MAŁY KSIĄŻĘ

Szósta planeta była dziesięć razy większa. Mieszkał na niej Starszy Pan, który pisał olbrzymie księgi.

– Proszę! Oto badacz! – wykrzyknął, ujrzawszy Małego Księcia.

Mały Książę usiadł za stołem, lekko dysząc. Bardzo długo już podróżował.

– Skąd przybywasz? – zagadnął go Starszy Pan.

– Co to za gruba księga? – spytał Mały Książę. – Co pan tu robi?

– Jestem geografem – odpowiedział Starszy Pan.

– Co to znaczy geograf?

– Jest to uczony, który wie, gdzie znajdują się morza, rzeki, miasta, góry i pustynie.

– To bardzo ciekawe – powiedział Mały Książę. – Nareszcie odkryłem pożyteczne zajęcie! I rozejrzał się po planecie geografa. Nigdy jeszcze nie widział tak wspaniałej planety.

– Pańska planeta jest bardzo ładna. Czy są na niej oceany?

– Nie mogę tego wiedzieć – odpowiedział geograf.

– Ach... – Mały Książę był rozczarowany. – A góry?

– Nie mogę tego wiedzieć – powiedział geograf.

– A miasta, rzeki, pustynie?

– Tego też nie mogę wiedzieć – odparł geograf.

– Ależ pan jest geografem?!

– To prawda – rzekł geograf – lecz nie jestem badaczem. Bardzo brak mi badaczy. Zadanie geografa nie polega na liczeniu miast, rzek, gór, oceanów i pustyń. Geograf jest zbyt ważną osobistością, aby mógł pozwolić sobie na łazikowanie. On nie opuszcza swego biura, lecz przyjmuje badaczy, wypytuje i notuje ich spostrzeżenia. A gdy uwagi któregoś uzna za interesujące, wtedy każe robić wywiad o moralności danego badacza. […]

Kiedy więc moralność badacza wydaje się zadowalająca, sprawdza się prawdziwość jego odkrycia.

– Sprawdza się na miejscu?

– Nie. To zbyt skomplikowane. Żąda się od badacza dowodów. Gdy na przykład chodzi o odkrycie wielkiej góry, żąda się, aby dostarczył wielkich kamieni.

Nagle geograf ożywił się:

– Ależ ty przybywasz z daleka! Jesteś badaczem! Opisz mi twoją planetę!

Geograf otworzył księgę i zaostrzył ołówek. Raport badacza zapisuje się najpierw ołówkiem, a po dostarczeniu dowodów prawdziwości odkrycia – przepisuje się piórem.

– Więc? – zapytał geograf.

– Och, u mnie wcale nie jest ciekawie – odpowiedział Mały Książę. – Planeta jest bardzo mała. Mam trzy wulkany. Dwa czynne i jeden wygasły. Ale nigdy nic nie wiadomo.

– Nigdy nic nie wiadomo – powtórzył geograf.

– Mam też kwiat.

– Kwiaty nas nie interesują.

– A dlaczego? To najładniejsze z istniejących rzeczy!

– Ponieważ kwiaty są efemeryczne[1].

– Co znaczy „efemeryczne”?

– Księgi geografii są księgami najbardziej cennymi ze wszystkich ksiąg. Nigdy nie tracą aktualności. Bardzo rzadko zdarza się, aby góra zmieniła miejsce. Bardzo rzadko zdarza się, aby ocean wysechł. My opisujemy rzeczy wieczne.

– Lecz wygasły wulkan może się obudzić – przerwał Mały Książę. – Co to znaczy „efemeryczny”?

– Dla nas jest obojętne, czy wulkan jest czynny, czy wygasły – rzekł geograf. – Nam chodzi o górę, a góra się nie zmienia.

– Co znaczy „efemeryczny”? – powtórzył Mały Książę, który nigdy w życiu nie porzucił raz postawionego pytania.

– Znaczy to „zagrożony bliskim unicestwieniem”.

– Mojej róży grozi bliskie unicestwienie?

– Oczywiście.

„Moja róża jest efemeryczna – powiedział do siebie Mały Książę – i ma tylko cztery kolce dla obrony przed niebezpieczeństwem. A ja zostawiłem ją zupełnie samą...”.

To był jego pierwszy odruch żalu. Mimo to zapytał odważnie:

– Co radzi mi pan zwiedzić?

– Planetę Ziemię – odpowiedział geograf. – Ma dobrą sławę.

Mały Książę ruszył w dalszą drogę, myśląc o swojej róży.

Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*, tłum. Jan Szwykowski, Warszawa 2004.

[1] Efemeryczny – krótkotrwały, szybko przemijający.

[490 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Spośród podanych pytań wskaż to, na które <u>nie można</u> znaleźć odpowiedzi w przytoczonym fragmencie utworu Antoine’a de Saint-Exupéry’ego. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Jak wyglądała planeta Małego Księcia?
B. Na czym polega różnica między pracą badacza a pracą geografa?
C. Co na planecie geografa najbardziej spodobało się Małemu Księciu?
D. Czy wszystkie informacje o planecie Małego Księcia zainteresowały geografa?

Zadanie 2. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Pytania zadawane przez Małego Księcia świadczą o tym, że był on osobą dociekliwą.	**P**	**F**
Z wypowiedzi geografa wynika, że w swojej pracy najbardziej lubił on odwiedzać nowe planety.	**P**	**F**

Zadanie 3. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Rozmowa z geografem wzbudziła w Małym Księciu niepokój o bezpieczeństwo róży.	**P**	**F**
Dzięki rozmowie ze Starszym Panem Mały Książę poznał jego planetę.	**P**	**F**

Zadanie 4. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B, a następnie 1., 2. albo 3.

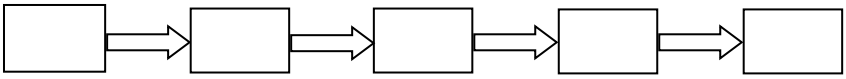
Z przytoczonego fragmentu wynika, że geograf był wobec badaczy

A.	ufny,	dlatego	**1.**	żądał od nich dowodów na piśmie.
			2.	akceptował bez zastrzeżeń wyniki ich badań.
B.	podejrzliwy,		**3.**	zlecał sprawdzenie ich wiarygodności.

Zadanie 5. (0–2)

Na podstawie podanego fragmentu i całego utworu *Mały Książę* ułóż podane niżej wydarzenia zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery (A–E) w kratki we właściwej kolejności.

A. Spotkanie z geografem.
B. Rozmowa z lisem na temat przyjaźni.
C. Wizyta Małego Księcia na pierwszej planecie.
D. Wizyta Małego Księcia w ogrodzie pełnym róż.
E. Pojawienie się róży na planecie Małego Księcia.

Zadanie 6. (0–1)

Wyjaśnij, dlaczego efemeryczna róża nie interesowała geografa.

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

Na początku spotkania z geografem Mały Książę użył sformułowania *Nareszcie odkryłem pożyteczne zajęcie!*. Czy dalsza rozmowa z geografem potwierdziła opinię Małego Księcia zawartą w tym sformułowaniu? Uzasadnij swoje stanowisko.

.....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B, a następnie 1., 2. albo 3.

W przytoczonym fragmencie *Małego Księcia* zastosowano narrację

A.	pierwszoosobową,	o czym świadczy cytat:	**1.**	*To był jego pierwszy odruch żalu*.
B.	trzecioosobową,		**2.**	*Nam chodzi o górę, a góra się nie zmienia*.
			3.	*Och, u mnie wcale nie jest ciekawie*.

Zadanie 9. (0–1)

Które z podanych pytań ma postać równoważnika zdania? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *A dlaczego?*
B. *Co pan tu robi?*
C. *Skąd przybywasz?*
D. *Czy są na niej oceany?*

Zadanie 10. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wyrazem bliskoznacznym do wyrazu *łazikowanie* jest wyraz *spacerowanie*.	**P**	**F**
Wyrazy: *badacz*, *geograf*, *naukowiec*, są homonimami.	**P**	**F**

Zadanie 11. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment.

– Wystarczy, że dotknę cię tu – rzekł duch, kładąc mu dłoń na sercu – a wytrzymasz cięższe jeszcze próby.

Gdy duch wypowiadał te słowa, przeszli przez ścianę domu i znaleźli się na wiejskiej drodze biegnącej pośród pól. […]

– Boże mój! – zawołał Scrooge, bijąc w ręce i rozglądając się dokoła. – Wychowywałem się w tych stronach! Tutaj spędziłem dzieciństwo!

Duch spojrzał nań dobrotliwie.

11.1. Podaj tytuł lektury obowiązkowej, z której pochodzi powyższy fragment.

Tytuł lektury: ……

11.2. W jaki sposób spotkanie z duchami wpłynęło na postępowanie głównego bohatera? Odwołaj się do całego utworu.

……...…

……...……

……...……

Zadanie 12. (0–2)

Obejrzyj zamieszczony poniżej plakat do spektaklu *Mały Książę*.

Autorzy plakatu za pomocą różnych elementów graficznych przedstawili swoją interpretację *Małego Księcia*. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście całego utworu Antoine'a de Saint-Exupéry'ego.

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Tadeusz Gadacz
HONOR

Słowo *honor* z jednej strony oznacza dobre imię, cześć, z drugiej zaś poczucie godności osobistej. Arystoteles łączył honor z poczuciem wstydu przed niesławą. Pisał: *Uczucie to nie każdemu przystoi wiekowi, lecz tylko młodemu. Od młodych bowiem ludzi wymagamy wstydliwości, ponieważ kierując się w życiu namiętnością, popełniają wiele błędów, od których wstrzymuje ich wstyd* […] *starszego jednak człowieka nikt nie pochwaliłby z powodu jego wstydliwości, gdyż sądzimy, że nie powinien nic takiego robić, czego można się wstydzić*. Wstydzimy się tego, co nieobyczajne, złe, co uchodzi za dyshonor, a nawet hańbę.

David Hume łączył zaś honor z dumą i poszanowaniem samego siebie. Stwierdził: *szczera i z serca płynąca duma czy poszanowanie samego siebie, jeśli są ukryte i dobrze uzasadnione, są istotnym rysem charakteru u człowieka honoru.* […] *Jest więc konieczne, byśmy znali nasze miejsce i naszą pozycję w świecie* […]. *Jest rzeczą konieczną, byśmy odczuwali dumę odpowiednio do tego stanowiska i zgodnie z tym regulowali nasze zachowanie*.

Tak rozumiane poczucie wstydu związane jest z pozycją człowieka, bez względu na to, czy jest ona mu dana przez urodzenie, fortunę, czy talent. Każdy zawód czy pozycja społeczna określały kiedyś to, co wypada lub nie wypada. […] Taką szczególną pozycją była niegdyś pozycja rycerza, dlatego słusznie honor kojarzy się z honorem rycerskim. […] Rycerz, który splamił swój honor, nie mógł liczyć na społeczną akceptację.

Inne rozumienie honoru związane jest z poczuciem godności osobistej i wierności samemu sobie oraz wyznawanym wartościom. Widoczne to jest choćby w *słowie honoru*, obecnie tak rzadko przywoływanym. *Słowo honoru* może wypowiedzieć tylko ktoś, kto ma wysokie poczucie osobistej godności. I w *słowo honoru* możemy uwierzyć tylko wówczas, gdy wierzymy jeszcze, że istnieje coś takiego jak poczucie osobistej godności, które każe komuś dochować wierności przyrzeczeniu nawet wówczas, gdy nie będzie to dla niego opłacalne. Należy jednak wspomnieć, że czasami poczucie osobistej godności może być mylone ze zbyt wysokim i przesadnym mniemaniem o sobie. Często to właśnie urojony honor był przyczyną licznych pojedynków.

Poczucie honoru jako poczucie własnej godności charakteryzuje także ludzi prostych i ubogich. Żyją w ciszy, często z większym poczuciem honoru niż wykształceni czy bogaci.

Na podstawie: Tadeusz Gadacz, *Honor*, „Charaktery” 2014, nr 8.

[344 wyrazy]

Zadanie 13. (0–2)

Uzupełnij poniższy tekst w taki sposób, aby stanowił streszczenie tekstu *Honor* Tadeusza Gadacza.

Tematem tekstu Tadeusza Gadacza jest .....

..... .

Autor skupia się na .....

.....

i dochodzi do wniosku, że .....

..... .

Zadanie 14. (0–1)

Na które z pytań odpowiedź znajdziesz w czwartym akapicie? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Jakie cechy ma człowiek honoru?
B. Czy poczucie wstydu uzależnione jest od wieku?
C. Czy wszyscy ludzie mają jednakowe poczucie honoru?
D. Czy można niewłaściwie rozumieć poczucie własnej wartości?

Zadanie 15. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Autor tekstu prezentuje wyłącznie własne przekonania na temat omawianego zagadnienia.	**P**	**F**
Autor tekstu zauważa, że poczucie honoru jest uzależnione od wysokiej pozycji społecznej.	**P**	**F**

Zadanie 16. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu wynika, że obecnie nadużywamy sformułowania *słowo honoru*.	**P**	**F**
Z tekstu wynika, że *słowo honoru* może wypowiadać osoba, która ma wysokie poczucie własnej wartości.	**P**	**F**

Zadanie 17. (0–3)

17.1. Wyjaśnij, jak rozumiesz słowa Andrew Carnegiego: *Nawet największa umiejętność przynosi niewielką korzyść, jeśli nie towarzyszy jej honor*.

.....

.....

.....

.....

17.2. Który z bohaterów wybranej lektury obowiązkowej postąpił honorowo? Podaj tytuł tej lektury i jej bohatera. Uzasadnij swoją odpowiedź.

W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Bohater: ……..……..…

Tytuł lektury: ……..……..…

Uzasadnienie: …….…….……

…….……...…

…….……...…

……...……..….

Zadanie 18. (0–1)

Które sformułowanie jest pod względem znaczenia najbliższe sformułowaniu *splamić swój honor*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *oddać w czyjeś ręce*
B. *spalić za sobą mosty*
C. *postawić się w czyimś położeniu*
D. *narazić na szwank swoją reputację*

Zadanie 19. (0–2)

19.1. Zapisz formant, za pomocą którego zostały utworzone wyrazy: *rycerski, malarski, pisarski*.

……...

19.2. Jakie znaczenie nadaje ten formant wyrazom?

……...

Zadanie 20. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Często to właśnie urojony honor był przyczyną licznych pojedynków* podkreślony wyraz jest | **A** | **B** | i pełni funkcję | **C** | **D** | .

A. przymiotnikiem
B. liczebnikiem
C. przydawki
D. dopełnienia

Zadanie 21. (0–3)

W Twojej szkole jest organizowany konkurs na projekt Kodeksu Honorowego Ucznia. Napisz ogłoszenie, w którym zachęcisz swoich rówieśników do wzięcia udziału w tym konkursie. Użyj dwóch argumentów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

OGŁOSZENIE

Zadanie 22. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.

Temat 1.

Napisz <u>rozprawkę</u>, w której rozważysz słuszność stwierdzenia, że w życiu warto naprawiać swoje błędy. W uzasadnieniu odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Napisz <u>opowiadanie</u> o wspólnej przygodzie z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej, podczas której jedno z was postąpiło honorowo. Wypracowanie powinno dowodzić, że bardzo dobrze znasz wybrany utwór.